

Systematisk omsorgssvikt overfor barn og ungdom

KFUK-KFUMs svar på høring om endringer i utlendingsloven snr. 15/8555

1. Innledning

Norges KFUK-KFUM ser behovet for å tydeliggjøre og kvalitetssikre det regelverket som skal gjelde når mennesker kommer til Norge på leting etter vern og bedre livsbetingelser. KFUK-KFUMs kompetanse og formål tilsier at vi er særlig opptatt av å sikre unge menneskers behov for helhetlig omsorg, trygghet og utviklingsmuligheter. Forutsigbarhet, tydelighet, og et effektivt apparat som håndhever dette regelverket, er ønskelig. Samtidig er det et åpenbart behov for internasjonalt samarbeid og koordinering.

Norges velstand gjør det i seg selv, etisk svært utfordrende å føre en politikk som tar sikte på å være «det minst attraktive landet» i Europa å søke tilflukt i. Internasjonalt samarbeid og koordinering må ta på alvor den alvorlige humanitære situasjonen som er i Europas nærområder, og den situasjonen som ikke minst en stort antall barn og ungdom befinner seg i. KFUK-KFUM tilhører verdens største jente/kvinnenettverk og ungdomsbevegelse gjennom YWCA og YMCA med 90 mill. medlemmer i 120 land. Vi opplever daglig i vårt samarbeid med våre søsterorganisasjoner og partnere rundt om i verden, hvordan gjensidig forståelse og samhandling er nøkkelen til gjennombrudd på det humanitære og sosial-politiske området.

Regjeringens forslag til innstramninger, forsterket av regjeringens egne kommentarer til innstrammingsforslagene, viser at bakgrunnen for menneskers flukt har fått mindre plass, mens Norges behov for begrenset innvandring har fått stor tyngde i argumentasjonen.

Det er beklagelig at departementet presenterer en rekke innstrammingsforslag som for mange vil komplisere unge menneskers mulighet for integrering i samfunnet, uten at departementet samtidig presenterer en offensiv politikk for integrering/inkludering. Departementets høringsnotat uttrykker tydelig behovet for integrering. Det er derfor en alvorlig unnfallenhet fra departementet side, når politikken ikke reflekterer dette integreringsbehovet.

2. Oppsummering

- Dette høringssvaret tar utgangspunkt i situasjonen til unge mennesker (0-30 år) som er KFUK-KFUMs primære målgruppe, vårt kristne helhetlige menneskesyn og våre etiske verdier.

- KFUK-KFUM er bekymret for at økt bruk av midlertidighet, kombinert med svært høye krav til varig opphold eller familiegjening vil frata unge mennesker framtidshåp og muligheter, vil svekke integreringen, og vil føre til at kun de aller mest ressurssterke vil få opphold, ikke de som trenger det mest.
- Økt bruk av midlertidig opphold er et ekstra alvorlig tiltak overfor enslige mindreårige. Her er omsorgssvikt en nærliggende beskrivelse av departementets foreslåtte innstramning.
- Antall papirløse i Norge vil med all sannsynlighet øke som følge av de foreslåtte endringene, med negative konsekvenser, ikke minst for ungdom som dermed mister utdanningsmulighet og fratas en aktiv og produktiv oppgave i samfunnet.
- Vi ser det som inhumant å forlenge familiemedlemmers fravær fra hverandre, slik disse forslagene legger opp til.

3. Vårt fokus

Ulike innfallsvinkler kan velges når regjeringens innstrammingsforslag skal kommenteres. Fra KFUK-KFUMs side har vi valgt å ikke gi oss ut på en grundig juridisk drøfting av de ulike punktene. Andre miljøer har bredere erfaring og tyngre kompetanse på de juridiske sidene av utlendingslovgivningen.

Med utgangspunkt i hverdagen til dagens barn og ungdom fokuserer KFUK-KFUM tematisk på følgende utfordringer: Press på identitet, usunn livsstil, sosial eksklusjon, sekularisering, urettferdig globalisering, religiøs polarisering. Holdningsskapende arbeid og politisk påvirkningsarbeid er en naturlig følge av vårt fokus og våre ambisjoner.

Dette utgangspunkt medfører at vi i dette høringsvaret velger å respondere på de av regjeringens forslag som tydeligst rammer unge mennesker og deres livssituasjon, personer som våre mange ansatte og frivillige medarbeidere møter, og som er med i målgruppen for bl.a. våre ulike typer barnegrupper, åpne barnehager, kor, klubber, Ten Sing grupper, idrettslag, «Forandringshus», leirer, festivaler og folkehøgskoler.

4. Kommentarer

På bakgrunn av KFUK-KFUMs oppdrag og erfaringer, samt det fokus som er omtalt over, vil vi gi følgende kommentarer:

4.1 Redusert sjanse for integrering og mestring

Departementet slår i høringsnotatet fast at de foreslåtte endringene skal gi sterkere incitament for integrering. Fra KFUK-KFUM vil vi hevde at det er overveiende sannsynlig at det motsatte vil skje.

Det er en utbredt misforståelse, i møte med ulike sosiale problemstillinger, at det er viktig for myndighetene å se til at det ikke blir «for behagelig» å være i den aktuelle situasjonen. Logikken synes å være at dersom det gjøres mer ubehagelig å være i en fra før vanskelig situasjon, vil motivasjonen øke for å komme seg ut av problemene.

Slik tankemåte kjenner vi fra debatten om akutte overnattingstilbud overfor fattige tilreisende, tiltak overfor mennesker med rusmiddelavhengighet, størrelsen på sosialhjelpssatser osv. Det synes som om denne tankemåten nå legges til grunn for departementets politikk på utlendingsfeltet. Det argumenteres for at midlertidighet, i kombinasjon med høye krav til den som skal få innvilget varig opphold, skal motivere den enkelte til å bli integrert.

Fra en rekke arbeidsfelt innen ideell sektor ser vi at denne logikken ikke stemmer. Motivasjonen øker ikke når nåløyet gjøres mindre og risikoen større. Det er snarere slik at de som har sine grunnleggende behovene dekket, har bærekraft til å sette seg mål for egen vekst og utvikling. De som erfarer trygghet og forutsigbarhet, gis en grunnleggende tillit. De som er del av et støttende fellesskap, får hjelp til å mobilisere krefter og gjøre gode veivalg og konstruktive endringer i egen livssituasjon.

Vi tror ikke på departementets argumentasjon når tiltakene begrunnes med å være incitamenter for integrering. Tiltakene vil opplagt føre til et lavere antall mennesker med varig opphold, men vil samtidig gjøre det vanskeligere for mange av dem som kommer hit, å oppleve framtidshåp og muligheter.

4.2 Barndom og ungdom på vent

Midlertidighet er en effektiv stopper for framtidshåp og forutsigbarhet. Det gir mest av alt økt sårbarhet og risiko som konsekvens for den enkelte, ikke minst overfor enslige mindreårige asylsøkere. Fra KFUK-KFUMs side vil vi sterkt advare mot departementets forslag om utvidet bruk av midlertidig opphold, fram til fylte 18 år.

Mange barn og ungdom sliter med traumatiske opplevelser fra hjemlandet, eller fra flukten. Da er det ekstra vanskelig å orientere seg i et nytt land. Språkproblemer, konsentrasjons-vansker, og en hverdag preget av utfordringer, er vanlig for enslige mindreårige asylsøkere.

KFUK-KFUM er alvorlig bekymret for at det «å sette livet på vent», bare vil forlenge usikkerheten ytterligere og frykten for å bli returnert til opprinnelseslandet. Dersom departementets forslag blir gjennomført er det grunn til å regne med som sikkert, at traumene, frustrasjonen og frykten bare blir vedlikeholdt. «Omsorgssvikt» er en nærliggende overskrift for en politikk som tar sikte på å forlenge og forsterke barn og unges sårbarhet.

Unge mennesker har en høyere risiko for å bli utsatt for menneskehandel, eller for utnytting i for eksempel salg av narkotika. Verktøyet for å redusere denne risikoen, er inkludering. Økt bruk av midlertidighet, vil tvert imot forsterke utenforskap.

Departementet begrunner endringen bl.a. med at en ikke kan utelukke at det å være «ankerbarn» kan være blant motivene når barn reiser ut. Dette er en farlig argumentasjon. Når barns liv settes på vent for å advare andre familier i barnets hjemland mot eventuelt å sende «ankerbarn», gjøres barn og ungdom til brikker i en politisk kommunikasjon. Deres livsbetingelser forverres, framtid frykten øker, for

gjennom det å være et politisk virkemiddel. KFUK-KFUM kan ikke akseptere at barn i sårbare situasjoner reduseres til virkemidler, underlagt regjeringens behov for å gi politiske signaler.

4.3 Uforskyldte unge papirløse

Dersom departementets innstrammingsforslag gjennomføres, vil det høyst sannsynlig bety en økning av grupper «papirløse» som mangler gyldige oppholdsdokumenter. Dette er personer med svært ulike og individuelle historier for hvorfor de lever som papirløse i Norge. Mange, men slett ikke alle, har en fortid som asylsøkere som på et tidspunkt har fått avslag på søknaden om opphold. Blant dem er det også mange barn og ungdom, som uforskyldt har havnet i en urimelig fortvilet situasjon, uten mulighet for skolegang og framtidig yrkesliv.

4.5. Familier

Departementets forslag legger opp til betydelig innstramning av muligheten for familiegjennforening. Denne politikken vil ha som konsekvens at mange familier nødvendig vis må leve adskilt i lang tid, mot sin vilje, med de negative konsekvensene det vil ha. Også her vil KFUK-KFUM særlig peke på barnas behov for nærhet og trygghet.

Departementets forslag vil forsterke og forlenge familiemedlemmers fravær. Utgangspunktet her vil oftest være at en familie er i en spesielt vanskelig situasjon, på grunn av krig eller voldserfaringer. Da legger regjeringen sten til byrden, dersom en innfører så høye krav i premissene for familiegjennforening som disse forslagene legger opp til.

4.6. De sterkestes mulighet

Departementets endringsforslag legger opp til et system der de mest ressurssterke har mulighet for å klare seg, mens andre vil ha større problemer med å oppfylle de kriteriene for varig opphold eller familiegjennforening. KFUK-KFUM sterke bekymring er at de som får innvilget varig opphold, ikke er de som trenger det aller mest, men de som oppfyller departementets krav til integrering og selvberging.

Fra Norges KFUK-KFUM finner vi det svært beklagelig at ordninger som er tenkt å ivareta mennesker på flukt, i så stor grad legger den enkeltes ressurser til grunn i spørsmålet om varig opphold eller familiegjennforening.

Oslo, 8. februar 2016

Øystein Magelssen
Generalsekretær
Norges KFUK-KFUM

Vedlegg

- Gode naboer i KFUK-KFUM: <http://kfuk-kfum.no/om-oss/nyheter/gode-naboer>